

Som en färja över djupa vatten

Predikan i S:t Peters kyrka,

Första söndagen efter Trefaldighet 2021: "Vårt dop"

Sune Fahlgren

Ganska ofta åker jag färja till Åbo, därför att skolan jag jobba på har utbyte med Åbo Akademi. Men nu under pandemin har jag inte kunnat åka. Färjorna från Stockholm kan bara gå till Åland.

Jag brukar åka med finlandsbåten Amorella som kan ta två och ett halvt tusen personer. För mig känns det som att kliva ombord på ett flytande hus. Eller en flytande liten stad.

Gotlänningarna, som har sin huvudförbindelse mellan ö och fastland med färja, har i många år kallat färjorna för "gotlänningarnas landsväg". Kanske för att man tycker att Vägverket borde stå för den färjan.

Färjor ger oss människor en bro över djupa vatten! Eller som Paul Simon uttrycker det i en sång: "Like a bridge over troubled water." Torrskodda färdades vi tillsammans över vattnet – symboliskt "genom vattnet" – från en stad till en annan, från ett land till ett annat. Färjan samlar människor. Det är vattnet som bär oss, och vattnet utgör samtidigt den väg som för oss framåt.

Helheten och ögonblicket

Idag handlar bibeltexterna om "Vårt dop", alltså inte "mitt" dop utan "vårt dop". Dopet utgår ett synligt tecken som förenar oss, och det ger vattnets livgivande karaktär åt allt och alla och alla dagar.

Detta är en riktig och viktig markering. Dopet gestaltar såväl *helheten* som *ögonblicket*. Låt mig få understryka det genom en detalj i den bibeltext jag nyss läste. Inte mindre än åtta gånger återkommer verbet "föda" i olika former i samtalet mellan Jesus och Nikodemus. Och innebörden i "föda" är både helheten och ögonblicket. En människas vanliga födelse sker vid en viss tidpunkt (jag är född kl 03:15 den 4 april 1952), men födelse har också en lång förberedelse och efter födelseögonblicket krävs år av ansvar, kärlek och omvårdnad för att man ska bli det man fötts till.

På motsvarande sätt är det med vårt dop till Kristus: det har skett och det sker hela tiden. Dopet gestaltar såväl helheten som ögonblicket. Det är både mitt dop och vårt dop.

Mitt dop som 13-åring var en händelse en söndageftermiddag i en sjö den 3 juli 1965 i Norrland. Dopets mening har sedan dess omslutit mitt liv. *Like a bridge over troubled water*. Alltid i gemenskap med alla döpta, och ofta med en förväntan om att gång på gång översköljas av rening och nytt liv.

Nyfödelse och begravning

Den största risken med dagens tema "Vårt dop" är att det blir något alltför internt religiöst och abstrakt, när det i själva verket handlar om det absolut grundläggande i allt mänskligt liv. Vattnet är förutsättningen för allt liv – likaväl som det kan utgöra ett dödligt hot.

Det behövs inte mycket fantasi för att beskriva hur detta gäller både på det globala och på det individuella planet. Vårt liv börjar i fostervattnet, och det kristna livet börjar i dopets bad.

De första kristna drog sig inte för att associera dopet med livmodern. I till exempel Hagia Sofia i Istanbul finns fortfarande en dopbassäng från 400-talet bevarad som har formen av en vagina. Dopets verklighet är nyfödelse som ger evigt liv, även när vi dör!

I Bibelns värld får vatten ibland referera till de livshotande kaosmakterna. När Uppenbarelseboken talar om att "havet inte fanns mer", så står det för att de hotande kaosmakterna slutgiltigt besegrats. Och Paulus liknar i Romarbrevet, kapitel 6, dopets vatten vid död och begravning. Vi dör i vattnet. Men vi dör med Kristus som besegrat kaosmakterna. Därför kallas ibland dopplatsen för en "dopgrav". Men som Kristus besegrade döden och uppstod, så innebär dopet också en uppståndelse till nytt liv.

Döpt in i den nya skapelsen

Paulus framställning av dopets mening i Rom 6 visar att dopet gestaltar en kristen *världsbild*, alltså det säger något om hur tillvaron – Gud, människan och skapelsen – är beskaffad och uppbyggd.

Att vara döpt är något djupt meningsfullt. Det är en lins genom vilken vi får syn på en större verklighet – hos Paulus uttryckt med ”uppståndelse”. Dopvattnet speglar alltså framtiden, hoppet, det vi ännu bar anar. Dopet har gjort oss delaktiga i en ny världsordning, en nyskapelse.

Därför krymper betydelsen av dopet när vi tror att vi klarat av det (prickat av det), eller när vi gör det till en stridsfråga om detaljer som vattenmängd, dopsätt och dopålder.

Tack och lov så håller svensk kristenhet på att lämna bakom sig fixeringen vid ”troendedop” eller ”barndop”. Sådana beteckningarna är för övrigt mycket dåliga som beskrivning på olika doptraditioner, som om det är baptister som har tro vid dopet men inte lutheraner eller metodister..

Dopet är ett. Kan ha olika former. Men meningen med dopet förenar alla kristna: Vi ska leva på ett nytt sätt som ger världen liv! Och det kan vi bara göra tillsammans.

Färjan som *arketyp*

Låt mig därför få fortsätta prata om färjor, och jag gör för att lyfta fram dopets *sociala* mening. Vi tänker ibland att stora färjor tillhör den moderna tiden, men en av de stora färjebyggarna var Bibelns utmärkta snickare Noa, mannen som byggde arken.

Han fick i uppdrag att förhindra jordens undergång. Guds uppdrag var tydligt: ”Rädda livet – bygg en båt!”

Hedersmannen Noa lydde och hans hembyggda färja blev en livbåt, och Noa blev mänsklighetens förste store livräddare inför ett globalt hot. Då var det en naturkatastrof. I vår tid är det ett gigantiskt klimathot.

Att alla färjebyggare genom historien har kopierat Noas projekt ser man ju: plats för alla, med flera däck och tillräckligt med utrymme att sova på, mat och vatten för fyrtio dagar. Noa byggde sjösäkert, och i brist på radar skaffade han en flygande spanare...

Med oss från mänskligheten första tid, urhistorien, bär vi på *arketypen* av en farkost, en båt, en färja, som kan rädda mänskligheten. Hur då? Jo, genom vatten. Dopets djupa mening är alltså att leva i gemenskap (färjan) och därmed bli delaktig i Guds räddning av allt skapat.

Det kan vara farligt att färdas i båtar

Mitt intresse för historia gör att jag också vill påminna om att båtresor kan också vara *farliga*. Den som har åkt en finlandsbåt en sen kväll vet att det kan bli stökigt ombord. Hemska olyckor, som Estoniakatastrofen eller Titanic, gör att även båtar kan kännas farliga.

Redan aposteln Paulus led skeppsbrott under en av sina missionsresor. Så vi behöver idag påminna varandra om att *sammanhållningen* ombord på kyrkans skepp är viktig, liksom att man håller fartyget på rätt kurs.

I söndagsskolan sjöng vi: ”Min båt är så liten och havet så stort, men Jesus han håller min hand...” Ja, min egen båt är liten. Men att vara kristen är att ingen ensamseglats. Det är att vara ombord på kyrkans skepp.

Och på läger lärde jag mig: ”Bibeln är boken som Gud oss gav, den är kompassen på livets hav. Följer du den går du ej i kvav. Bibeln är boken idag!” Ja, det är sant. Men Bibeln är vår bok, kyrkans bok. Dess budskap ska vi läsa, tolka och förverkliga tillsammans. Oroande att vi gör det så lite numera.

Berättelsen om Noas båt pekar alltså på dopets sociala mening. Några verser i Första Petrusbrevet säger det uttryckligen med referens till Noas båt: ”På motsvarande sätt *räddas* ni nu av vattnet i dopet, som inte innebär att kroppen görs ren från smuts utan att man med gott uppsåt vänder sig till Gud. Och ni räddas genom att Jesus Kristus har uppstått” (1Pet 3:21).

En sökare blir döpt

I Apostlagärningarna berättas om en etiopisk hovmannen som är en sann sökare, Han undersöker och ställer frågor om de heliga skrifter han läser, och när han får svar från lärjungen Filippus blir han så överväldigad att hans liv förändras: Hovmannen vill genast bli ett Guds barn!

– Finns det något som hindrar att jag blir döpt? Han vill i detta ögonblick, få höra Guds namn ropas ut över hans liv: I Faderns, och Sonens och den heliga Andens namn. Han vill tillhöra ett nytt sammanhang. Han ville bli i tjänst för något nytt. Filippos hade kanske citerat Paulus: ”Här är inte jude eller grek eller etiopier, inte man eller kvinna, inte slav eller fri: Alla är vi *ett* i Kristus.”

Och Lukas berättar att när Filippos och hovmannen stigit upp ur vattnet ryckte Herrens Ande bort Filippos. Etiopiern blev så gripen av att bli Guds barn att allt runt omkring för ett ögonblick försvann, till och med Filippos. Så kom budskapet om Jesus till Egypten, och en etiopisk kyrka uppstod, grundad på dopet i den treenige Gudens namn. Ett dop till Kristus-skeppet, en ny sociologi i världen som syftar till en bättre värld.

Född av vatten och Ande

Så vill jag avsluta predikan med att påminna om vad Johannes evangelium har att säga om det kristna dopets mening. Hela detta evangelium är en fascinerande väv, där det löper olika trådar upp och ner. En sådan tråd är vatten i olika former.

Bara i det fjärde evangeliet berättas det att både Johannes döparen och Jesusrörelsen praktiserar vattendop, och bara här berättas om hur Jesus förvandlar vatten till vin. Han samtalar med kvinnan vid brunnen om vattnet som ger evigt liv, och helar mannen vid Betesdabadet. Jesus går på vattnet och talar om att den som tror på honom, ”ur hans inre skall flyta strömmar av levande vatten”. Han gör deg av spott och stryker på en blindfödd mans ögon och uppmanar honom att gå och tvätta sig i Siloadammen. Han passerar över Jordanfloden och han gråter vid Lasaros grav. Han tvättar lärjungarnas fötter och när soldaten sticker upp svärdet i hans sida kommer det ut blod och vatten. Och evangeliet avslutas på stranden till Tiberiassjön.

Skildringen av det nattliga samtalet mellan Nikodemus och Jesus är lätt att följa: Efter en kort introduktion följer två frågor och två svar. Men vad är kärnan? Det är att bli född av vatten och ande!

Vatten, andensvind och födelse finns som en underton från evangeliets början. Johannesprologen för tanken till den första skapelseberättelsen där ”en gudsvind svepte fram över vattnet”. Här sägs också att bli Guds barn genom att födas av

Gud. Döparen förkunnar lite längre fram att ”han som kommer efter mig” kännetecknas av att ”han är den som döper med helig ande”. I dialogen mellan Nikodemus och Jesus är det solklart att *födelse genom vatten och ande* är vägen in i Guds rike.

Men samtalet börjar i en annan ände. Nikodemus, en ansedd man, inleder med att stryka medhårs. ”Vi vet att Gud har sänt dig!” Men i nästa vända förstår han däremot ingenting. Och båda gångerna svarar Jesus på samma sätt – med emfas. ”Sannerligen, jag säger dig: den som inte blir född ...”

Skalpellen skär. Det hjälper inte att tillhöra den religiösa eliten. Det hjälper inte att ha en välvillig inställning till Jesus. Du måste födas av vatten och ande! Och detta är en operation som sker i människans innersta, utan att vi kan förklara hur. Ingen kan styra detta. Ingen kan kontrollera detta. Detta kommer inte heller av dina beslut. ”Vinden blåser vart den vill.” Guds rike, att bli född av Gud, spränger gränserna för vårt invanda tänkande.

Ett nytt hjärta

I Jesu närhet finns än idag sann hänryckning, finns helig Ande. Det kristna dopet är början på livet med Jesus därför att det är dopet är Livets Ande verksam och ger oss vad dopet betecknar. Hela livet blir ett lärande, genom Andens ledning och bistånd.

Vi hörde tidigare idag profeten Hesekiels ord om ett nytt hjärta och en ny ande som knyts till vattnet som Gud stänker på oss. ”Hjärta” står i Bibeln för livet, för allt det vi är ämnade att bli. I dopet handlar Gud med oss och ger oss ”liv och övernog”, stenhjärtat byts ut mot ett riktigt hjärta, öppet för Guds Ande. Vi blir ett enligt profeten vad vi är ämnade till: Ett nytt folk, en upprättad mänsklighet.

Välkommen ombord!